

Către: Vladislav Cojuhari
Ministrul Justiției

Nr. 120 din 6 noiembrie 2025

Ref.: Comentariile AmCham Moldova asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (consolidarea răspunderii penale a persoanei juridice și sancționarea încălcării măsurilor restrictive internaționale)

Stimate Domnule Ministru,

Camera de Comerț Americană din Moldova (AmCham Moldova) apreciază eforturile Ministerului Justiției de a consolida cadrul legislativ privind răspunderea penală a persoanelor juridice și de a transpune cerințele europene relevante în domeniu.

Prin prezentul aviz, AmCham Moldova transmite comentariile și recomandările sale asupra proiectului de lege menționat¹, care pot fi consultate în **ANEXĂ**.

În urma analizei proiectului de lege în forma sa actuală, semnalăm mai multe îngrijorări legate de claritatea, previzibilitatea și proporționalitatea normelor propuse. Aplicarea normelor penale propuse, fără clarificarea laturii obiective și subiective a infracțiunilor, poate genera incertitudini juridice și efecte negative asupra climatului investițional.

În al doilea rând, potrivit Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale, aceste măsuri devin aplicabile pe teritoriul Republicii Moldova numai după adoptarea unui act național de aliniere sau de aplicare de către autoritatea competentă. Singura excepție o constituie sancțiunile impuse prin rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU, care sunt direct obligatorii. Măsurile restrictive ale Uniunii Europene sau ale altor state nu produc efecte automat și necesită o decizie explicită a autorităților Republicii Moldova pentru a deveni opozabile juridic. Aceste chestiuni și modul lor de aplicare și implementare în sens procedural necesită a fi în avans explicat, în caz contrar, proiectul riscă să aibă efecte arbitrare asupra destinatarilor.

În al treilea rând, Legea nr. 100/2017 privind actele normative și Constituția Republicii Moldova impun ca toate actele legislative să fie accesibile public, transparente și previzibile. Mediul de afaceri trebuie să dispună de informații clare și în timp util privind sfera și aplicabilitatea restricțiilor. Forma actuală a proiectului nu oferă asemenea garanții și nu prevede un mecanism de publicare centralizată sau de comunicare oficială către operatorii economici.

¹ <https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-consolidarea-raspunderii-penale-a-persoanei-juridice-si-sanctionarea-incalcarii-masurilor-restrictive-internationale/14155>

Având în vedere aceste obiecții și comentariile din anexă, considerăm că proiectul nu ar trebui adoptat în forma actuală.

AmCham recomandă organizarea unor consultări suplimentare cu mediul de afaceri, comunitatea academică și societatea civilă, pentru a asigura o transpunere echilibrată care ar permite implementarea eforturilor de aliniere la măsurile restrictive ale Uniunii Europene într-un mod legal, previzibil și compatibil cu stabilitatea mediului de afaceri.

Vă mulțumim pentru colaborare și vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice informații suplimentare.

Cu respect,

Mila Malairău

Director Executiv

A.P. „Camera de Comerț Americană din Moldova”

Executor: Victor Baci, victorbaci@amcham.md.

Nr.	Norma proiectului de lege	Comentarii
		Modificări la Codul penal
1	General	În Republica Moldova, sistematizarea actelor normative se realizează inclusiv prin codificare, care reprezintă o sistematizare complexă, într-o concepție unitară a normelor juridice ce aparțin unei ramuri distincte a dreptului, și se realizează prin includerea acestora într-un cod. În ultimii ani au fost operate numeroase modificări legislative prin legi organice, fără a fi urmată o abordare codificată. În acest context, introducerea în Codul penal a răspunderii pentru diverse încălcări în domeniul măsurilor restrictive, fără o clarificare adecvată a laturii obiective și subiective a infracțiunilor, plasează entitățile raportoare, în sensul Legii nr. 308/2017, în situația riscului de dublă sancționare — atât în baza Codului penal, cât și a Legii nr. 75/2020 privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor.
2	General	Directiva 2024/1226 stabilește sancțiuni pentru încălcarea măsurilor restrictive ale Uniunii Europene, printre acestea fiind în principal răspunderea penală, precum și contravențională, în calitate de opțiune pentru statele membre, atunci când valoarea fondurilor sau resurselor economice este mai mică de 10 mii euro. Diferențierea dată este bazată pe impactul posibil asupra scopului introducerii sancțiunilor și consecințelor pentru subiect. În acest sens, nu este clar motivul autorilor în luarea deciziei de unificare atât a răspunderii, cât și a limitelor valorilor fondurilor, ținând cont de imaturitatea sistemelor de control (sau în unele cazuri și lipsa lor) în domeniul sancțiunilor internaționale, lipsa instruirilor și cunoștințelor corespunzătoare ale agenților economici și altor subiecți vizați de Lege.
3	General	Domeniul sancțiunilor internaționale, în special aplicabilitatea cerințelor, determinarea controlului subiectului sancționat fără participarea directă — este un domeniu complex care ar necesita din partea angajaților în acest domeniu obținerea certificărilor la nivel internațional. Momentan în Republica Moldova certificări în domeniu le au numai colaboratorii organelor de reglementare și unii angajați ai băncilor comerciale. Introducerea în Codul Penal a prevederilor din domeniul sancțiunilor

		internaționale necesită dezvoltarea profesională a tuturor celor implicați în urmărirea penală și judecarea cauzelor. Situația actuală ridică îngrijorări cu privire la calitatea eventualelor cauze penale.
4	Noțiunea de „tranzacție” utilizată pe tot parcursul Capitolului nou și a Codului penal.	Considerăm oportună includerea unei definiții legale a noțiunii de „tranzacție”, precum și clarificarea rolului subiectului infracțiunii în cadrul acțiunii de „efectuare a tranzacției”. Din perspectiva tranzacțiilor financiare, pe lângă plătitor și beneficiar, poate interveni procesatorul sau intermediarul tehnic al tranzacției. În ceea ce privește tranzacțiile comerciale, acestea implică, de regulă, vânzătorul și cumpărătorul, iar în unele cazuri pot include și entități intermediare cu rol operațional, precum platformele de tip marketplace sau burse. Pentru a asigura o interpretare corectă și uniformă a normelor penale propuse, considerăm necesară introducerea unei definiții clare a termenului „tranzacție” în Codul penal.
5	Art. 21 alin. (3)	Cu privire la modificarea art. 21 alin. (3) Cod penal, prin introducerea „statelor” și a „organizațiilor publice internaționale” ca fiind exceptate de la răspunderea penală: a. Prevederile din Codul penal – Capitolul XIII Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul cod, nu specifică nici înțelesul noțiunii de „stat”, și nici noțiunea de „organizație publică internațională”. Pentru a asigura claritatea interpretărilor și aplicarea uniformă a legii, recomandăm includerea acestor noțiuni în mod expres în conținutul capitolului, fie ca parte a unor articole existente, fie drept articole separate. b. Totodată, subliniem că statele, prin natura lor juridică, <i>a priori</i> nu pot fi subiect al infracțiunilor, întrucât răspunderea penală aparține exclusiv entităților cărora legea le recunoaște capacitatea penală. În consecință, o asemenea concretizare în textul legii penale, ar fi lipsită de o finalitate practică. c. Prevederile art. 134¹ Cod penal utilizează atât termenul de „organ public sau întreprindere publică străină”, cât și termenul de „organizație publică internațională”. În acest sens, recomandăm

		adițional și reglementarea noțiunilor „întreprindere publică străină” și cea de „organ public sau organizație publică internațională” pentru a asigura delimitarea acestor tipuri entități juridice. Dacă între acestea nu există nici o diferență, recomandarea este de a utiliza în textul Codului terminologie uniformă întrucât, în sensul art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, terminologia utilizată în textul proiectului actului normativ, trebuie să fie constată și uniformă.
6	Art. 21 alin. (6) și art. 34 alin. (6)	a. Propunem revizuirea acestui mecanism de transfer al răspunderii penale către persoanele juridice create prin reorganizare, or, art. 6 din Codul penal stabilește principiul caracterului personal al răspunderii penale: (1) Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. (2) Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală. Respectiv, transferul răspunderii penale către persoana juridică nouă urmare a reorganizării poate contraveni principiului caracterului personal al răspunderii penale. Autorul legii a invocat în nota de fundamentare că numeroase state, inclusiv România, a adoptat o asemenea tehnică de transfer al răspunderii penale însă nu este bine determinat dacă a fost luat în considerare aplicabilitatea și eficiența practică a acestor reglementări în statele la care face trimitere. Totodată, nu se face trimitere nici la opiniile doctrinare aferente conceptului, care la o analiză sumară – sunt divergente. De exemplu, prevederea din Codul penal al României este criticată indicându-se că aceasta este afectată de inconsistență terminologică și ambiguitate conceptuală². Totodată, și doctrina este divergentă, în unele opinii³ menționându-se că transmiterea răspunderii penale către persoana juridică succesoare contravine principiului răspunderii penale personale. Conform legislației civile atât fuziunea, cât și divizarea duc la încetarea persoanei juridice, echivalent al decesului persoanei fizice (cauză de împiedicare a exercitării acțiunii penale). Rezultă așadar că art. 151 Cod penal este

² <https://www.juridice.ro/561628/efectele-reorganizarii-persoanei-juridice-asupra-regimului-raspunderii-penale-si-executarii-pedepselor.html>

³ M.-K. Guiu, în G. Antoniu, T. Toader (coordonatori), *Explicațiile Noului Cod penal*, Vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 441.

		în mod fundamental criticabil prin aceea că transferă răspunderea penală <i>de plano</i> unei persoane juridice succesoare care nu a comis o infracțiune, fără a acorda organului judiciar posibilitatea efectuării unei analize <i>in concreto</i> referitoare la îndeplinirea cerințelor atragerii răspunderii penale, fiind încălcate pe această cale principiile fundamentale ale dreptului penal.⁴ b. Instituția răspunderii penale în sensul stabilit la art. 50 Cod penal – reprezintă condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege. Se atestă așadar că, versiunea prevederii propuse a fi inclusă la art. art. 21 alin. (6) – stabilește că răspunderea penală se transferă ținându-se cont de cifra totală de afaceri, de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracțiunea, precum și de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la reorganizare. Totuși, conceptul de răspundere penală are un conținut mult mai amplu decât cel al individualizării pedepsei. În esență, răspunderea penală exprimă existența unei vinovății constatate și a obligației de a suporta consecințele prevăzute de lege, în timp ce individualizarea pedepsei privește doar modalitatea concretă de aplicare a sancțiunii. Or, o persoană nu poate răspunde penal „mai mult” sau „mai puțin”, ci doar poate fi sancționată diferit, în funcție de gradul de pericol social al faptei și de circumstanțele individuale. Răspunderea penală nu poate fi condiționată de astfel de circumstanțe precum cifra de afaceri sau valoarea activului transmis, dar poate fi doar individualizată în baza acestor elemente. c. Suplimentar, urmează a fi luat în calcul că practic, reorganizarea persoanei juridice poate implica dobânditorii de bună credință și/sau beneficiari efectivi de bună credință. Totodată, urmează ca instanța să evalueze corect scopul reorganizării, să evalueze identitatea persoanei juridice nou formate cu cea anterioară sau alternativ să se instituie răspunderea doar pentru sancțiunile pecuniare.
--	--	--

⁴ <https://www.juridice.ro/561628/efectele-reorganizarii-persoanei-juridice-asupra-regimului-raspunderii-penale-si-executarii-pedepselor.html>

		d. Cât privește transferul antecedentelor penale, urmează a fi aplicate aceleași raționamente exprimate mai sus. Suplimentar, nu este stabilit dacă acest transfer al antecedentelor penale operează automat, sau dacă este condiționat de anumite elemente de continuitate. Absența unei asemenea precizări lasă loc interpretărilor divergente și poate genera incertitudine în aplicarea normei. A contrario, transferul răspunderii penale este stabilit în funcție de mai multe criterii, însă transferul antecedentelor nu este stabilit ca având la bază anumite criterii de individualizare a acestuia. Totodată, norma nu clarifică față de care persoane juridice reorganizate se realizează transferul acestor antecedente. Rămâne incert dacă transferul operează și în cazul în care reorganizarea are loc după pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, ori dacă efectele acesteia sunt limitate doar la reorganizările anterioare tragerii la răspundere penală. O asemenea lipsă de precizie poate genera dificultăți în determinarea întinderii răspunderii și în aplicarea principiului personalității răspunderii penale. e. Dacă se decide păstrarea acestui mecanism de transfer a răspunderii penale, cu luarea în calcul a unei posibile contradicții cu principiile răspunderii penale, recomandăm concretizarea în cazul căror forme de reorganizare operează transferul răspunderii penale, sau recomandăm ca după sintagma „se transferă persoanelor juridice create prin reorganizare”, să fie inclusă completarea „, conform art. 205 Cod civil,” pentru a asigura previzibilitate. f. Cu privire la recomandarea completării alin. (6) din art. 34, recomandăm ca după sintagma „create în urma reorganizării”, să fie inclusă sintagma „, , conform art. 205 Cod civil,” pentru a asigura previzibilitatea în stabilirea persoanelor juridice create prin reorganizare.
7	Art. 33 alin. (1)	Recomandăm completarea art. 33 alin. (1) din Codul penal, după cuvintele „de o persoană” cu cuvintele „fizică sau juridică”, ținând cont de propunerile de completare a art. 34 alin. (1) din proiectul legii.

		De asemenea, menționăm că aceeași formulare – „de o persoană” – se regăsește și în alte dispoziții ale Codului penal (de exemplu, art. 60 alin. (1), (3), (5) și (6) ș.a.). În consecință, această opțiune terminologică ar trebui aplicată unitar, respectiv fie extinsă în toate textele relevante, fie menținută forma actuală, fără a se introduce distincția „fizică sau juridică”.
8	Art. 63 alin. (1) lit. h)	Recomandăm utilizarea unui limbaj corespunzător reglementărilor civile, întrucât Codul civil nu operează cu noțiunea de „unitate a persoanei juridice”. Astfel, conform art. 73⁶, pedeapsa de închidere a unei unități a persoanei juridice se definește în felul următor: <i>„(1) Închiderea unei unități a persoanei juridice constă în încetarea forțată a uneia sau mai multor unități ale persoanei juridice în care s-a desfășurat activitatea ce a servit la săvârșirea infracțiunii.</i> <i>(2) Închiderea unei unități a persoanei juridice se poate stabili pe o durată de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat.”</i> Analiza coroborată a textelor relevă neconcordanțe terminologice și conceptuale cu privire la expresiile „închiderea unei unități a persoanei juridice” și „încetare forțată”. În dreptul civil, legislația utilizează termeni clar definiți, precum filială (art. 290 Cod civil); sucursală (art. 240, 241 Cod civil și art. 5 din Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali și Legea Nr. 202 din 06-10-2017 privind activitatea băncilor); subdiviziuni structurale ale sucursalelor (art. 32 alin. (5), (6) din Legea Nr. 202 din 06-10-2017 privind activitatea băncilor) sau reprezentanță sau subdiviziune structurală (art. 5 pct. 29 Cod fiscal). Prin urmare, termenul „unitate a persoanei juridice” și termenul de „încetare forțată” nu au consacrare juridică și sunt lipsite de precizie normativă, fiind susceptibile de interpretări arbitrare. Mai mult, noțiunea de încetare forțată sugerează o măsură definitivă, în timp ce art. 73⁶ alin. (2) prevede posibilitatea aplicării pedepsei pentru o durată determinată, ceea ce accentuează

		inconsecvența semantică or, expresia „încetare forțată temporară” reprezintă un oximoron din punct de vedere lingvistic. Pentru asigurarea preciziei juridice, coerenței legislative și uniformității terminologice, recomandăm înlocuirea termenilor de „unității persoanei juridice”, „închidere” și „încetare forțată” cu evaluarea posibilității substituirii acestor termeni pentru corelarea cu limbajul juridico-civil.
9	Art. 73 ¹	Sintagma „a partenerilor de dezvoltare” din cuprinsul art. 73 ¹ necesită o redefinire sau clarificare expresă. Lipsa unei definiții legale poate afecta principiul legalității și previzibilității legii și poate genera dificultăți în interpretarea și aplicarea unitară a normei.
10	Art. 73 ² și art. 73 ³	Utilizarea formulei „<i>de la 1 la 5 ani sau pe termen nedeterminat</i>” din textul articolelor prenotate, este neclară și aparent contradictorie. Or, perioada de 1–5 ani constituie o perioadă limitată, previzibilă și pasibilă a fi individualizată, iar utilizarea în acest context și a unei perioade nedeterminate în raport cu o sancțiune incompatibilă acestei logici, generează ambiguitate și risc de aplicare arbitrară. O interdicție nedeterminată echivalează cu o excludere permanentă de pe piața publică, depășind scopul sancțiunii penale. O sancțiune penală trebuie să fie determinată ca natură, conținut și durată iar lipsa unui termen precis face imposibilă cunoașterea condițiilor de redobândire a dreptului restrâns (în lipsa unei proceduri de redobândire) și lasă durata pedepsei la discreția absolută a instanțelor de judecată, fapt ce poate genera arbitrariul.
11	Art. 73 ⁴ alin. (3)	Recomandăm corectarea cuvântului „organului” din art. 73 ⁴ alin. (3) în forma sa corectă semantic – „organul”.
12	Art. 73 ⁵ alin. (1)	Cu privire la prevederile art. 73 ⁵ alin. (1), propunem completarea după sintagma „Datele de identificare” să fie completat cu sintagma „precum și alte date cu caracter personal”.

13	Completarea Părții Speciale a Codului penal, Capitolul I ¹	Cu privire la propunerile de completare a Părții Speciale a Codului penal, Capitolul I¹, în particular utilizarea în componențele de infracțiune a sintagmei „fonduri sau resurse economice”, similar propunem definirea acestor noțiuni, de exemplu prin introducerea unui nou articol 126³, or legea penală utilizează deja noțiunile de mijloace din fonduri externe, termeni precum mijloace financiare din fonduri publice, transfer de fonduri, fonduri publice etc. Respectiv, în această optică este necesară uniformizarea termenilor și concretizarea noțiunilor acestora. De exemplu, utilizarea acestei noțiuni de valoare a fondurilor sau a resurselor economice în proporții considerabile în conținutul art. 144¹ alin. (2) din proiectul de lege, poate fi interpretată defectuos în raport cu art. 126 Cod penal care stabilește doar valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane – nu și valoarea fondurilor sau a resurselor economice. Respectiv, se impune fie completarea redacției art. 126, fie modificarea în cauză a articolelor specificate mai jos. A simili, aceeași sintagmă „fonduri sau resurse economice” este utilizată în textul următoarelor articole din proiectul de lege: 144¹ alin. (1), (2), (3) lit.a), (4) lit.a); 144² alin. (1), (2), (3) lit.a), (4) lit.a); 144⁹ alin. (1) lit.a), b), c), d), alin. (2), alin. (3) lit.a), (4) lit.a); 144¹⁰ alin. (2), alin. (3) lit.a), (4) lit.a). Este apreciată introducerea noțiunii de fonduri în lit.i) a art. 2 din Legea nr. 25 din 04.03.2016 privind măsurile restrictive internaționale, dar aceasta nu acoperă în totalitate termenii utilizați de Codul penal. Suplimentar, nu acoperă contradicția în caz de corelare a sintagmei respective cu prevederile art. 126 Cod penal care stabilesc proporțiile. Cu privire la corelarea prevederilor din proiect cu dispozițiile art. 126 Cod penal, recomandăm să fie revizuite și sintagmele din articolele propuse a fi incluse în partea specială ce prevăd în calitate de
----	---	---

		agravantă – cu implicarea unor bunuri, servicii, tranzacții sau activități în proporții (e.g. 144 ⁵ alin. (3) lit.a), or iterăm că prevederile art. 126 Cod penal, stabilesc valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei, nu și valoarea serviciilor, tranzacțiilor sau activității.
14	Instituirea pedepsei complementare de „privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat”	Aferent instituirii pedepsei complementare de „privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen nedeterminat”, regăsită la art. 144¹ alin. (4), art. 144² alin. (4), art. 144³ alin. (3), art. 144⁴ alin. (4), art. 144⁵ alin. (4), art. 144⁶ alin. (4), art. 144⁷ alin. (3), art. 144⁸ alin. (4), art. 144⁹ alin. (4), art. 144¹⁰ alin. (4) și art.333 alin.(2) din proiect, indicăm că sunt aplicabile aceleași raționamente specificate la art. 73² și art. 73³ din prezenta scrisoare. Mai mult, potrivit art. 65 alin. (2) din Codul penal, privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a Codului — pe un termen de la 1 la 15 ani. Prin urmare, instituirea unei perioade nelimitate/nedeterminate este contrară principiului legalității sancțiunilor, afectând principiul individualizării sancțiunii, fiind indus riscul arbitrariului. Având în vedere necesitatea menținerii caracterului determinat al sancțiunilor penale, se propune excluderea textului „pe un termen nedeterminat” din redactarea articolelor menționate.
15	Art. 134 ²⁸	Nu toate măsurile restrictive internaționale definite de Legea 25/2016 se aplică în mod necondiționat pe teritoriul Republicii Moldova. Conform articolului 7 al acesteia, pentru o mare parte a măsurilor restrictive internaționale, aplicarea este condiționată de emiterea deciziei de aliniere de către autoritatea publică declarată competentă. Prin urmare, simpla referire la termenul „măsuri restrictive internaționale” fără a reflecta mecanismul deciziei de aliniere ignoră un element esențial al cadrului normativ. Această omisiune ridică semne de întrebare privind caracterul adecvat și aplicabilitatea ipotezelor din articolele ulterioare, care stabilesc infracțiunile și sancțiunile penale aferente încălcării măsurilor restrictive internaționale.
16	Art. 144 ¹	Considerăm componența infracțiunii respective ca fiind neclară.

	Legea nr. 25/2016 reglementează în principal măsura restrictivă de blocare a fondurilor și resurselor economice — faptă care, potrivit proiectului, ar urma să fie inclusă în articolul 144². Totuși, articolul propus ridică o serie de neclarități, cum ar fi: • Ce reprezintă punerea la dispoziție a fondurilor/resurselor economice? • Ce înseamnă punerea la dispoziției în mod indirect? • Cum se va distinge încălcarea măsurilor restrictive prin „punere la dispoziție” de încălcarea acestora prin „încălcarea obligației de blocare”? • Orice plată pentru mărfurile livrate de subiectul restricțiilor sau livrarea mărfurilor sau serviciilor plătite de acesta va reprezenta o faptă penală? • O asemenea faptă se va califica drept infracțiune pe articolul 144¹ sau 144²? Norma propusă creează incertitudine juridică: norma penală trebuie să fie clară, precisă și previzibilă pentru destinatari. De asemenea, cumulul obligatoriu al pedepsei amenzii cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a ocupa o anumită funcție împiedică individualizarea și echitatea sancțiunilor (obligă la identificarea unei direcții de activitate sau funcții, de care subiectul să fie privat în mod obligatoriu, chiar dacă nu judecătorul nu ar considera necesară sau relevantă privarea subiectului de un asemenea drept). Nu în ultimul rând, referirile la „intenție” din toate articolele proiectului ridică o problemă conceptuală importantă. Practic, toate faptele incriminate reprezintă acțiuni care, în mod obișnuit, sunt perfect legale și fac parte din activități organizate, desfășurate cu intenție. Mai mult, subiecții care ar putea cădea sub incidența acestor componente de infracțiune ar putea să nu cunoască la momentul comiterii acțiunilor respective că au de-a face cu un subiect supus restricțiilor și că, prin urmare, comit infracțiuni. Astfel, o persoană poate acționa intenționat (transferă fonduri, încheie contracte, efectuează plăți), fără a ști însă că interlocutorul său este supus restricțiilor internaționale. Într-un asemenea caz,
--	---

		elementul subiectiv al infracțiunii nu ar fi întrunit, deoarece lipsește conștiința caracterului ilicit al faptei. Totodată, însuși fapta este „intenționată” deoarece face parte dintr-o activitate organizată, orientată spre atingerea unor scopuri legitime, precum desfășurarea activității comerciale sau economice. În aceste condiții simpla referire la intenție nu asigură distincția între: • intenția de a efectua actul în sine (de exemplu, transferul de fonduri), și • intenția calificată, adică cunoașterea faptului că persoana sau entitatea vizată este subiect al măsurilor restrictive. Prin urmare, pentru a asigura claritatea, previzibilitatea și proporționalitatea incriminării, ar fi recomandabil ca articolele respective să utilizeze expres formula „cu bună știință” în loc de termenul „intenționată”. Conceptul comiterii „cu bună știință” este folosit în Codul penal distinct de cel al comiterii cu intenție, inclusiv în contexte analoage componentelor de infracțiune din proiect: art. 1812 alin. (5), art. 238 alin. (1), art. 244 alin. (3) b), art. 311 alin. (1).
17	Art. 144 ²	Cu observația că „blocarea” fondurilor și resurselor economice este oarecum definită în Legea 26/2016, obiecția este aceeași ca și la articolul 144¹: nu se poate stabili cu siguranță componența de infracțiune introdusă și nici subiecții vizați de aceasta. Legea 26/2016 oferă unele explicații referitor la ce ar însemna o blocare de fonduri sau resurse, dar este departe de a stabili obligații concrete, conținutul acestora sau persoanele vizate de aceste obligații. Normele penale trebuie să permită a se stabili în mod clar aceste împrejurări încă înainte de comiterea faptei sancționate. În caz contrar, aceste norme nu îndeplinesc standardele de claritate, previzibilitate și legalitate a incriminării.
18	Art. 144 ⁴	La fel ca și la articolele anterioare, acest articol ridică mari întrebări privind claritatea, previzibilitatea și legalitatea normelor de componență a infracțiunii.

		Norma nu conține o definiție clară a „tranzacțiilor” (propunere indicată și mai sus), după cum aceasta constituie o noțiune destul de laxă și în Legea 26/2016 (adițional, articolul propus în Codul penal nici nu face referire la aceasta). În absența unei precizări legale, „tranzacțiile” pot include o gamă foarte variată de acte juridice – de la vânzări, cumpărări, schimburi de bunuri și servicii, până la executarea oricărui tip de contract civil, comercial sau financiar. Această laxitate terminologică face ca norma penală să devină potențial imprevizibilă: destinatarul legii nu poate determina cu certitudine care acte sunt interzise și care rămân licite. În practică, există riscul ca răspunderea penală să fie extinsă asupra oricărui partener contractual al unui subiect al măsurilor restrictive internaționale, care nu au avut grijă să rezolvească instantaneu contractele încheiate cu acesta, în momentul în care a devenit aplicabilă măsura restrictivă.
19	Latura subiectivă a infracțiunilor nou adăugate	În unele articole propuse spre completarea nu este evidentă latura subiectivă a infracțiunii, cum ar fi cea de la art. 144⁶, 144⁷, 144⁸, 144⁹. A se vedea propunerea de mai sus în ceea ce privește conceptul bunei-științe.
20	Art. 144 ⁶ , 144 ⁷ , 144 ⁸	La moment, Republica Moldova nu s-a aliniat la sancțiunile UE care vizează mărfurile/serviciile, inclusiv din motive economice și de asigurare a stabilității. Nu este clar sensul introducerii articolelor latura obiectivă a cărora nu corespunde cadrului normativ.
21	Articolul 144 ⁷	Articolul face referire la termenul de „bunuri strategice”, încă Codul nu-l definește. Legea 213/2024, care probabil se are în vedere, folosește noțiunea de „mărfuri strategice”.
22	Art. 144 ⁸ alin. (1)	La alin. (1) al art. 144⁸, se propune includerea în Codul penal a faptei de prestare a serviciilor, inclusiv a serviciilor financiare, sau desfășurarea activităților financiare, dacă aceste acțiuni sunt interzise printr-o măsură restrictivă internațională”, iar la alin. (2) instituirea agravantei: „săvârșirea faptei din interes material”. Analiza textului evidențiază o incoerență conceptuală și din nou un oximoron între aceste dispoziții întrucât însăși desfășurarea de activități financiare sau comerciale interzise presupune în mod implicit

		urmărirea unui avantaj material. Astfel această agravantă poate duce la dificultăți de interpretare, aplicare neunitară și afectarea principiului clarității și previzibilității legii penale, fapt ce determină recomandarea de eliminare a acesteia. Tot cu privire la componența în cauză, recomandăm includerea caracterului intenționat și cu bună-știință al faptei.
23	Art. 144 ¹⁰	Propunem reformularea prevederilor art. 144¹⁰. Or, modul în care este formulate norma de incriminare este ambiguă și poate crea probleme la aplicarea practică a acesteia. Sintagma „în absența unei astfel de autorizații reprezintă o încălcare a unei măsuri restrictive internaționale” este ambiguă: nu clarifică dacă fapta devine infracțiune doar dacă autorizația lipsește sau dacă și încălcarea condițiilor autorizate poate fi sancționată.
24	Art. 144 ¹¹	Recomandăm revizuirea textului art. 144¹¹ din proiect, în special cu privire la utilizarea sintagmei în alin. (1) „sau evitarea unor astfel de proceduri”. Sintagma „evaluarea juridică a circumstanțelor în care se află un client” este foarte largă. Ar fi utilă o precizare mai concretă a limitelor asistenței protejate, și specificarea acordării asistenței doar în baza unui contract de asistență și/sau alternativ sub monitorizarea Uniunii Avocaților (de exemplu). Totodată, sintagma „Inițierea sau evitarea unor astfel de proceduri” este vagă și poate fi percepută ca o permisiune implicită de a oferi consultanță pentru evitarea răspunderii penale, ceea ce poate intra în coliziune cu scopul normei penale.
25	Art. 243 alin. (1) și alin. (4)	Propunerea formulată cu privire la cuprinsul art. 243 alin. (1) și (4), identificăm inoportune modificările. În modul în care sunt formulate actualmente, sunt suficient de clare. Această propunere ar determina restrângerea nejustificată a sferei de aplicare a dispozițiilor art. 243 din Codul penal. Termenul „activități ilicite” este mai cuprinzător decât termenul de „activități infracționale”, iar în contextul politicilor de securitate a statului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, o asemenea modificare ar putea genera riscuri, inclusiv sub aspectul aplicării în timp a legii penale, care ar determina dezincriminarea unor fapte.